

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OBEZİTE KAVRAMINA YÖNELİK METAFORİK ALGILARI*

Zeynep AKSOY**, Bilge ÖZTÜRK***

Makale Geliş Tarihi: 18.06.2025

Makale Kabul Tarihi: 21.08.2025

Özet

Günümüzde sağlıklı beslenme alışkanlıkları, fiziksel hareketsizlik ve yaşam tarzındaki değişimler, özellikle çocuklar ve gençler arasında obezite sorununu giderek yaygınlaştırmaktadır. Obezite yalnızca bireysel bir sağlık problemi olmanın ötesinde, toplumsal sağlık politikalarını da doğrudan etkileyen küresel bir sorun haline gelmiştir. Bu bağlamda, bireylerin özellikle erken yaşlarda obezite kavramına ilişkin düşüncelerinin ve algılarının anlaşılması, hem koruyucu sağlık hizmetlerinin hem de eğitim programlarının etkinliği açısından büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin bu kavrama yükledikleri anlamları metaforlar yoluyla ortaya koymak, onların zihinsel temsillerini anlamaya yönelik özgün ve derin bir yaklaşım sunmaktadır. Bu çalışmada 4. Sınıf Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı içerisinde yer alan obezite kavramına ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşlerini metaforlar aracılığıyla belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Bayburt il merkezindeki bir ortaokulun 5, 6, 7 ve 8. sınıflarında öğrenim gören 130 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim desenine uygun olarak yürütülmüştür. Verilerin toplanması için her öğrenciye “Obezite..... gibidir, çünkü” cümlesinin yazılı olduğu yarı yapılandırılmış formlar dağıtılmış ve öğrencilerden cümledeki boşlukları doldurmaları istenmiştir. Çalışma verilerinin analizi ve yorumlanması için içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Öğrenciler obezite kavramına ilişkin 49 farklı metafor üretmiş ve bu metaforlar dört farklı kategoride değerlendirilmiştir. Bu metaforlar içerisinde en çok ‘düşman’, ‘davul’ ve ‘şişman’ metaforları kullanılmıştır. Bu metaforlardan dış görünüşteki yansıma olarak obezite, yaşam tarzına yansıma açısından obezite, duygusal etki bakımından obezite, sağlığı tehdit eden unsur olarak obezite olmak üzere toplam dört farklı kategoriye ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul öğrencileri, obezite, metafor, olgubilim deseni

THE METAPHORIC PERCEPTIONS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS ON CONCEPT OF OBESITY

* Bu çalışma ikinci yazar danışmanlığında birinci yazar yürütücülüğünde hazırlanan TÜBİTAK 2209A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destek Programı kapsamında desteklenen 1919B012327482 başvuru numaralı projeden üretilmiştir.

** Fen Bilgisi Öğretmeni Adayı, Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Lisans Programı, zeyneo.aksoy@gmail.com, ORCID: 0009-0001-5347-2680

*** Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, bozturk@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1788-9208

Abstract

Today, unhealthy eating habits, physical inactivity, and changes in lifestyle are increasingly spreading the problem of obesity, especially among children and young people. Obesity has become a global issue that directly affects public health policies, going beyond being merely an individual health problem. In this context, understanding individuals' thoughts and perceptions about the concept of obesity, especially at an early age, is crucial for the effectiveness of both preventive health services and educational programs. Revealing the meanings students attribute to this concept through metaphors offers a unique and in-depth approach to understanding their mental representations. This study aimed to determine the opinions of middle school students about the concept of obesity included in the 4th Grade Science Curriculum through metaphors. The study group consists of 130 students studying in the 5th, 6th, 7th, and 8th grades of a middle school in Bayburt city center. The research was conducted in accordance with the phenomenology design, one of the qualitative research methods. To collect the data, semi-structured forms containing the sentence "Obesity is like because" were distributed to each student, and they were asked to fill in the blanks. Content analysis technique was used to analyze and interpret the study data. The students generated 49 different metaphors related to the concept of obesity, and these metaphors were evaluated in four different categories. Among these metaphors, the most frequently used were 'enemy,' 'drum,' and 'fat.' From these metaphors, four categories were derived: obesity as a reflection of physical appearance, obesity as a reflection of lifestyle, obesity in terms of emotional impact, and obesity as a health-threatening factor.

Keywords: Secondary school students, obesity, metaphor, phenomenology design

1. GİRİŞ

Dünyanın en önemli problemlerinden olan obezite her geçen gün artmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü, obeziteyi sağlığı olumsuz etkileyecek düzeyde vücutta aşırı yağ birikimi olarak tanımlamaktadır (Adıyaman, 2016). Bu durum insanlarda depresyon, içine kapanıklık, değersiz ve yetersiz hissetme, benlik saygısı, akran zorbalığı ve rahat hareket edememe gibi birçok probleme yol açmaktadır. Obezite, geçmişte yalnızca gelişmiş ülkelerde yaygınken, günümüzde gelişmekte olan ülkelerde de sıkça rastlanan bir sorun hâline gelmiştir. Bu durumun nedenleri arasında gelir düzeyindeki artış, batılı yaşam tarzının benimsenmesi, beslenme alışkanlıklarındaki değişimler ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak enerji harcamasının azalması yer almaktadır (Satman vd., 2017). Ayrıca obezite oluşumu genetik, sosyoekonomik koşullar, çevresel faktörler, beslenme alışkanlıkları, psikolojik birçok nedene bağlı da olabilmektedir (Dallar vd., 2006). Araştırmalar, obezitenin yalnızca bireysel değil, çevresel etkenlerden de kaynaklandığını göstermektedir. Enerji alımı ile harcanması arasındaki fark, vücut ağırlığında değişimlere neden olabilir. Günümüzde düşük maliyetli, çekici, enerji yoğun ve kolay ulaşılabilen gıdaların tüketimi artmakta; bu da fiziksel hareketliliği azaltarak obeziteye zemin hazırlamaktadır. Çocukluk döneminde aileden ayrılma, depresyon, yalnız kalma, düzensiz aile ilişkileri, içine kapanık olma gibi birçok problem çocukluk çağı obezitesinin sebeplerindedir. Bununla birlikte yukarıda vurgulandığı gibi ailenin beslenme alışkanlığı, kötü beslenme, fiziksel aktivite yetersizliği, genetik ve psikolojik etmenler, hormonal ve metabolik bozukluklar obeziteye sebep olabilecek etmenlerdendir (Wang vd., 2002). Fiziksel aktivite düzeyini azaltan televizyon izleme, video oyunları oynama ve bilgisayar kullanımı gibi davranışların obezite gelişimiyle bağlantılı olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur (Robinson, 1999). Obezite genellikle bir yetişkin hastalığı olarak görülmekte ve bu doğrultuda çoğunlukla yetişkinlere yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bu durum, okul çağındaki çocukların ihmal edilmesine yol açmaktadır. Oysa sağlıklı bir toplumun temeli, sağlıklı bireyler olarak

yetişen çocuklara dayanmaktadır (Doğan vd., 2015). On ikinci kalkınma planınının 739.6. maddesinde çocukluk çağındaki obezitenin sonlandırılmasına, sağlıklı beslenmenin ve fiziksel hareketin artırılmasını vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023). Bu madde ile bu çalışmanın günümüz koşullarında önemli olduğuna vurgu yapıldığı düşünülmektedir.

Obeziteyle ilgili literatür incelendiğinde, çalışmaların büyük ölçüde sağlık bilimleri, tıp, beslenme ve diyetetik alanlarında yoğunlaştığı ve genellikle okullardaki obezite yaygınlığını tespit etmeye yönelik olduğu görülmektedir (Ferrara vd., 2013; Haines ve Kim, 2013; Kahan ve McKenzie, 2015; Kayıran ve Taymaz, 2011; Muthuri vd., 2014; Öztürk ve Aktürk, 2011; Süzek vd., 2005; Şimşek ve Ulukol, 2005; Uskun ve Öztürk, 2005). Ayrıca literatürde; öğrencilerin beslenme alışkanlıkları ile obezite arasındaki bağ (Browning vd., 2013), çocukları hedef alan sağlıksız yiyecek reklamlarının obezite üzerindeki etkisi (Effertz ve Adams, 2014), sosyoekonomik ve etnik farklılıkların öğrencilerde obeziteye yansması (Achat ve Stubbs, 2014), çocukların uyku düzeninin obeziteyle ilişkisi (Fatima ve Mamun, 2015), okul çağındaki çocukların fiziksel denge durumları ile obezite arasındaki ilişki (Sasidharan vd., 2014) ve obezitenin akademik başarı üzerindeki etkileri (Metinoğlu, 2010) gibi çeşitli başlıklarda çok sayıda araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Fakat ilgili literatür incelemesinde ortaokul öğrencilerinin obezite kavramına yönelik metaforik algılarını belirlemeye ilişkin yapılmış çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bakımdan bu çalışma ile obezite kavramına yönelik ortaokul öğrencilerinin görüşlerini metaforlar aracılığıyla belirleyerek bu konudaki düşünce biçimlerinin ortaya çıkarılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceyle çalışma sonucunda elde edilen sonuçlarla alan yazına katkı sağlanacağı ön görülmektedir.

Metafor araştırması fen eğitimine oldukça önemli bir yere sahiptir. Metafor çalışmalarının eğitimde kullanılmasının birçok faydası vardır. Metafor kullanımı öğrenme için değerli bir yöntem olup, öğrencilerin motivasyonunu artırmakla kalmaz, bilgilerin akılda kalıcılığını sağlar ve duygusal gelişimi iyileştirir (Bekerman ve Zembylas, 2023; Osborn, 1997). Dahası metafor çalışmaları sezgisel yetenekleri açığa çıkarır, sınıfa karşı duyulan korku ve isteksizliği ortadan kaldırır, keşfedici ve yaratıcı öğrenme deneyimleri sunar ve buna bağlı olarak hayal gücünü geliştirir (Hanson, 1993; Sanchez vd., 2000; Sherazi vd., 2025). Metaforlar, bireyin hayal gücünü harekete geçirerek yaşantılarıyla bağlantı kurmasına ve yaratıcı bir biçimde düşünmesine katkı sağlamaktadır (Pinar ve Dönel Akgül, 2021; Yaşar ve Girmen, 2012). Metafor çalışmaları, soyut deneyimlerimizi somut ifadelerle anlamlandırmamıza ve kavramsallaştırmamıza olanak sağlar (Lakoff ve Johnson, 2005). Bu nedenle Ekici ve Akdeniz (2018) metaforik ilişkilerin kavramsal sistemimizin önemli bir bileşenini oluşturduğunu vurgulayarak, metaforun temelinde bir olgu, kavram veya nesneyi başka bir şeye göre anlamak ve deneyimlemek olduğunu belirtmişlerdir. Metaforların ve metafor analizinin ne kadar önemli olduğu Shuell'in (1990) "Bir resim bin kelimeye bedelse, bir metafor çalışması da bin resme bedeldir." ifadesinden açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Strenski (1989) metaforların davranışlarımızı şekillendiren ve yansıtan bir yapısı olduğunu ve ayrıca tutumlarımızı belirleyen bir role sahip olduğunu vurgulayarak, metafor çalışmalarının önemli sonuçlar sunduğunu öne sürmektedir. Bu anlamda metafor çalışmalarının kişilerin farklı düşünme becerilerini, yaratıcılıklarını ve bilişsel yapılarıyla fikir ve düşüncelerini sözcüklere

dökmelerini sağlayarak zihinsel süreçlerine yönelik önemli ipuçları sunduğu çıkarımı yapılabilir. Bu önemden hareketle bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin obezite kavramına yönelik metaforik algılarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmaya çalışılmıştır:

1. Ortaokul öğrencilerinin obezite kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
2. Ortaokul öğrencilerinin obezite kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar ortak özelliklerine göre hangi kategoriler altında toplanabilir?

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, ortaokul öğrencilerinin obeziteye ilişkin görüşlerini metafor analizi yoluyla belirlemek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni tercih edilmiştir. Olgu bilim araştırmaları bir durum veya olayın tüm boyutlarını olduğu gibi derinlemesine incelenmeyi amaçlar ve aynı zamanda olgubilim araştırmaları bireylerin yaşantılarını, algı, görüş ve düşüncelerini ortaya çıkarmaya yöneliktir (McMillan, 2000; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Fenomenoloji olarak da bilinen olgubilim çalışmaları, bilginin kaynağının bireyin yaşam deneyimlerinden doğan bilinçli algılar ve duyumlar gibi benliğin olgulara ilişkin deneyimleri olduğu felsefi anlayışa dayanmaktadır (Ceylan Çapar ve Ceylan, 2022). Bu anlamda bireylerin düşünceleriyle ilgili önemli bilgiler sunan olgubilim araştırmaları, bireylerin yaşamış oldukları fakat unutulmuş deneyimlerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır (Sanders, 1992). Olgubilim çalışmalarında araştırmacı sahip olduğu bilgileri, inançları, fikir ve ön yargılarını bir kenara bırakır ve bu şekilde olgubilim çalışmalarında asıl odak bireyin yaşadığı deneyimler ve bunlara yüklediği anlamlar olur (Akturan ve Esen, 2008). Olgubilim deseninin doğası dikkate alındığında, bu araştırmanın amacına uygun olduğu düşünüldüğünden çalışmada yöntem olarak olgubilim deseni tercih edilmiştir.

2.1. Veri Toplama Araçları

Veri toplama sürecine geçmeden önce uygulamanın yapılabilmesi için gerekli yerlerden izinlerin alınması için çalışma yapılmıştır. İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından gerekli iznin çıkması ve uygulama yapılacak olan okulun belirlenmesinden sonra veri toplama aracı çoğaltılarak veri toplama süreci için hazırlıklar tamamlanmıştır. Çalışma kapsamında ilk olarak örnekleme yer alan ortaokul öğrencilerine metafor ve metafor çalışmasının kapsamı hakkında bilgi verilmiştir. Bilgilendirme aşamasından sonra katılım sağlayan öğrencilerin obezite kavramı hakkında bir metafor yazmaları ve bu metaforu neden tercih ettiklerini açıklamaları istenmiş ve bunun için öğrencilere 15 dakika süre tanınmıştır. Araştırma kapsamında, “Obezite..... gibidir, çünkü” şeklindeki ifadelerle dayanan yarı yapılandırılmış formlar öğrencilere sunulmuştur. Ardından, öğrencilerden elde edilen formlar numaralandırılarak veri analizi sürecine tabi tutulmuştur.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Bayburt il merkezindeki bir ortaokulda 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören; 61’i kız, 69’u erkek olmak üzere toplam 130 öğrenci oluşturmaktadır.

Çalışma grubu belirlenirken, seçkisiz olmayan örnekleme türlerinden uygun örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntemde, gönüllü olan, mevcut veya kolayca ulaşılabilen bireyler çalışma grubu kapsamına alınır (Johnson ve Christensen, 2014) ve bu şekilde uygun örnekleme araştırmacıya para, zaman ve işgücü kaybını önlemek açısından avantaj sağlar (Büyüköztürk vd., 2018). Çalışma araştırmacıların yaşadığı il merkezindeki bir ortaokulda öğrenim gören öğrencilerle yürütüldüğü için çalışmanın doğasına uyumlu olarak uygun örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Tablo 1’de çalışma grubunda yer alan öğrencilerin demografik bilgileri sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin demografik özellikleri

Değişken	Kategori	N	%
Cinsiyet	Kız	61	47
	Erkek	69	53
	Toplam	130	100
Sınıf	5. Sınıf	34	26
	6. Sınıf	42	32
	7. Sınıf	32	25
	8. Sınıf	22	17
	Toplam	130	100

Tablo 1’de çalışmaya katılan öğrencilerin %47’sinin kız, %53’ünün erkek öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Ayrıca çalışmaya katılan öğrencilerin %26’sının 5. sınıf; %32’sinin 6. sınıf; %25’inin 7. sınıf ve %17’sinin 8. sınıf öğrencilerinden oluştuğu yine Tablo 1’de görülmektedir.

2.3. Verilerin Analizi

Veri çözümlemesi öncesinde ilk olarak öğrencilerden toplanan kağıtlar 1’den 130’a kadar numaralandırılmıştır. Sonrasında verilerin çalışmanın kapsamına uygun olup olmadığı kontrol edilmiştir. Kontrol işleminden sonra toplamda 130 öğrencinin cevap kağıtlarından uygun şekilde doldurulmayan 10 veri formu değerlendirme dışı bırakılmış ve toplam 120 veri analize dahil edilmiştir. Çalışmada verileri analiz etmek amacıyla içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Bu yöntem kullanılarak metin veya başka çalışmalardaki mesajların ve içeriklerin sınıflandırılması, karşılaştırılması ve sayısal olarak ifade edilmesi amaçlanmıştır (Cohen vd., 2007). Yine verilerin detaylı incelenmesiyle ortaya çıkan metin ve belgelerdeki anlamları kodlar ve kategoriler oluşturularak sınıflandırmak ve bu sayede çeşitli bulgular elde etmek için kullanılan yöntem de içerik analizidir. Diğer taraftan içerik analizinde temel olarak, benzer veriler belirli kavramlar ve temalar altında toplanır, ardından bu veriler okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenlenip yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Her türlü metin içeriğinden elde edilen bulgular, analiz edilen içeriğin anlamının anlaşılmasında önemli bir referans noktası sağlamaktadır (Lune, 2015). İçerik analizinde ilk olarak öğrenci cevaplarından ortaya çıkan metaforlar belirlenmiştir. Yarı yapılandırılmış formların incelenmesinden öğrencilerin obezite kavramına ilişkin 49 farklı metafor ürettikleri belirlenmiştir. Sonrasında metaforların kaynağı referans alınarak oluşturulan bütün metaforlar dört farklı kategori altında

toplanmıştır. Etik açıdan çalışmaya katılan öğrencilerin isimlerine çalışmanın herhangi bir yerinde yer verilmeyip, öğrencilerin her biri Ö1, Ö2, Ö3,..., Ö130 şeklinde kodlanarak çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Ayrıca öğrencilere veri toplanması aşamasında da isimlerinin herhangi bir yerde açıkça kullanılmayacağına ilişkin bilgilendirme yapılmıştır.

3. BULGULAR

Bu kısımda araştırma soruları kapsamında ortaokul öğrencilerinin obezite kavramına yönelik oluşturdukları metaforlara ilişkin elde edilen bulgular, araştırma soruları doğrultusunda iki başlık altında incelenerek sunulmuştur.

3.1. Ortaokul Öğrencilerinin Obezite Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar

Yarı yapılandırılmış formların analizinden çıkarılan 49 metaforun tekrar edilme sıklıklarını Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin “obezite” kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar

Sıra	Metafor	Frekans	Sıra	Metafor	Frekans
1.	Abur cubur	1	26.	Kilo	4
2.	Ay	1	27.	Kitap	1
3.	Bakış açısı	1	28.	Kola	1
4.	Bakteri	1	29.	Kötü	4
5.	Balon	6	30.	Mikrop	2
6.	Balon balığı	3	31.	Mont	2
7.	Çanta	1	32.	Ölüm	3
8.	Davul	8	33.	Özgürlüğü kısıtlamak	1
9.	Davlumbaz	1	34.	Patlıcan	1
10.	Domates	1	35.	Sağlık savaşçısı	1
11.	Dünya	6	36.	Sınav	1
12.	Düşman	22	37.	Süpürge	1
13.	Eldiven	1	38.	Stres	1
14.	Engel	2	39.	Şişman	7
15.	Felç	2	40.	Tekne	1
16.	Göl	1	41.	Teyzem	1
17.	Hamburger	3	42.	Top	2
18.	Hastalık	5	43.	Traktör	1
19.	İncir ağacı	1	44.	Uzay	1
20.	Kaktüs	1	45.	Virüs	3
21.	Kalemlik	2	46.	Utancı	1
22.	Kalem tıraş	1	47.	Üzüntü	1
23.	Karpuz	3	48.	Zarar	2
24.	Kaya	1	49.	Zorluk	1
25.	Kayıp	1		Toplam	120

Tablo 2’de ortaokul öğrencilerinin obezite kavramına ilişkin geliştirmiş oldukları metaforlar sıklık derecesine göre verilmiştir. Bu metaforlar içerisinde en sık kullanılan metaforların; ‘düşman’ (F=22), ‘davul’ (F=8) ve ‘şişman’ (F=7) metaforları olduğu görülmektedir. Toplamda 49 metafor ortaya üretilmiş ve bunlardan 20’si birden fazla kez kullanılmıştır.

3.2. Ortaokul Öğrencilerinin Obezite Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metaforların Oluşturduğu Kategoriler

Öğrencilerin obezite kavramına ilişkin kullandıkları metaforlar incelenmiş ve bu metaforlar dört farklı kategori altında toplanmıştır. Bu kategorilere ilişkin metaforların adedine, sıklık derecesine ve yüzdelerine Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin “obezite” kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar ve kategoriler

Kategoriler	Metafor sayısı	Metaforlar	Frekans	Yüzde
Dış görünüşteki yansıma olarak obezite	22	Ay (1), Balon (6), Balon balığı (3), Çanta (1), Davlumbaz (1), Davul (8), Domates (1), Dünya (6), Eldiven (1), Göl (1), Hamburger (3), Kalemlik (2), Karpuz (3), Kaya (1), Kilo (4), Mont (2), Patlıcan (1), Şişman (7), Tekne (1), Top (2), Traktör (1), Uzay (1)	57	47,5
Yaşam tarzına yansıma açısından obezite	12	Abur Cubur (1), Engel (2), Kalemıraş (1), Kayıp (1), Kitap (1), Kola (1), Özgürlüğü kısıtlamak (1), Sağlık savaşçısı (1), Süpürge (1), Teyzem (1), Zarar (2), Zorluk (1)	14	11,5
Duygusal etki bakımından obezite	9	Bakış açısı (1), Düşman (5), İncir ağacı (1), Kaktüs (1), Kötü (4), Sınav (1), Stres (1), Utanç (1), Üzüntü (1)	16	13,5
Sağlığı tehdit eden unsur olarak obezite	7	Bakteri (1), Düşman (17), Hastalık (5), Felç (2), Mikrop (2), Ölüm (3), Virüs (3)	33	27,5
Toplam	50	Toplam	120	100

Tablo 3’te görüldüğü gibi toplamda 50 metafor kullanılmış olup, bu metaforlar dört kategoride toplanmıştır. Metafor çeşidi 49 olmasına rağmen düşman metaforu hem sağlığı tehdit eden unsur bakımından hem de duygusal etki bakımından olmak üzere iki kategoride kullanılmıştır.

3.2.1. Dış görünüşteki yansıma olarak obezite:

Bu kategori öğrencilerin metaforların en çok toplandığı kategoridir. Bu kategoride toplam 22 metafor üretilmiştir ve bu metaforlar 57 öğrenci tarafından oluşturulmuştur. Obeziteyi dış görünüşteki yansıma olarak vurgulamak için en sık 'davul' (F=8) metaforu kullanılmıştır. Davul metaforunun yanı sıra, şişman (F=7), dünya (F=6), balon (F=6) gibi metaforlara ve bunların ilgili özelliklerine de değinilmiştir. Öğrencilerin bu kategoriye dair ifadelerinden bazı örnekler aşağıda yer almaktadır:

- “Obezite balon gibidir. Çünkü fazla karbonhidrat tüketir.” (Ö7)
- “Obezite davul gibidir. Çünkü karnı büyük olduğu için.” (Ö11)
- “Obezite patlıcan gibidir. Çünkü şişman ve yuvarlaktır.” (Ö12)
- “Obezite top gibidir. Çünkü zamanla şişmanlaşır.” (Ö13)
- “Obezite balon balığı gibidir. Çünkü şişmandır.” (Ö14)
- “Obezite balon gibidir. Çünkü kocamandır.” (Ö16)
- “Obezite hamburger gibidir. Çünkü yuvarlaktır.” (Ö17)
- “Obezite dünya gibidir. Çünkü yuvarlaktır.” (Ö18)
- “Obezite davlumbaz gibidir. Çünkü şişmandır.” (Ö22)
- “Obezite tekne gibidir. Çünkü çok büyüktür.” (Ö24)
- “Obezite kaya gibidir. Çünkü hareket ettirmek zordur.” (Ö25)
- “Obezite hamburger gibidir. Çünkü sağlıksız yiyeceklerle dolu bir karındır.” (Ö26)
- “Obezite ay gibidir. Çünkü yavaş hareket eder.” (Ö28)
- “Obezite karpuz gibidir. Çünkü su içse bile kilo alır.” (Ö44)
- “Obezite traktör gibidir. Çünkü kocamandır.” (Ö59)
- “Obezite davul gibidir. Çünkü bütün davullar yuvarlaktır, o yüzden obez insanlar da kiloludur.” (Ö60)
- “Obezite uzay gibidir. Çünkü gezegenler ve gök cisimleri büyüktür.” (Ö67)
- “Obezite göl gibidir. Çünkü içinde çöpler vardır, insanda da fazla yağlar.” (Ö73)
- “Obezite kalemlik gibidir. Çünkü çok kalem koyduğumuzda kalemlik şişman olur.” (Ö80)
- “Obezite çanta gibidir. Çünkü içine her şey sığar.” (Ö81)
- “Obezite domates gibidir. Çünkü zamanla yuvarlak ve şişman olur.” (Ö83)

“Obezite eldiven gibidir. Çünkü insanın da vücudunu saran bir yağ tabakası vardır.” (Ö84)

“Obezite mont gibidir. Çünkü montu giyince şişman oluruz.” (Ö87)

3.2.2. Yaşam tarzına yansımaları açısından obezite:

Bu kategoriyi toplam 12 metafor ve 14 öğrenci temsil etmektedir. Obezitenin yaşam tarzına yansımaları vurgulamak için öğrencilerin abur cubur (F=1), engel (F=2), kalemtraş (F=1), kayıp (F=1), kitap (F=1), kola (F=1), özgürlüğü kısıtlamak (F=1), sağlık savaşçısı (F=1), süpürge (F=1), teyzem (F=1), zarar (F=2) ve zorluk (F=1) gibi metaforları kullandıkları görülmektedir. Aşağıda öğrencilerin bu kategoride yazdıkları metaforlardan örnekler verilmiştir:

“Obezite kola gibidir. Çünkü obez kişiler çok kola tüketirler.” (Ö27)

“Obezite kayıp gibidir. Çünkü insanın zaman ve parasını kaybetmesini sağlar.” (Ö35)

“Obezite zarar gibidir. Çünkü insanı maddi açıdan zarara uğratar.” (Ö36)

“Obezite özgürlüğü kısıtlamak gibidir. Çünkü insan hayatını istediği gibi yaşayamaz.” (Ö51)

“Obezite abur cubur gibidir. Çünkü obez kişiler aşırı derecede abur cubur tüketir.” (Ö70)

“Obezite engel gibidir. Çünkü insanı tembelleştirir.” (Ö76)

“Obezite kalemtraş gibidir. Çünkü içine bütün çöpleri alır.” (Ö77)

“Obezite süpürge gibidir. Çünkü her şeyi içine alır.” (Ö86)

“Obezite sağlık savaşçısı gibidir. Çünkü birçok hastalıkla mücadele etmek zorundadır.” (Ö99)

“Obezite zorluk gibidir. Çünkü günlük hayattaki hareketleri zorlaştırır.” (Ö112)

3.2.3. Duygusal etki bakımından obezite:

Bu kategoriyi toplam dokuz metafor ve 16 öğrenci temsil etmektedir. Obeziteyi duygusal etki bakımından vurgulamak için en sık ‘düşman’ (F=5) metaforu kullanılmıştır. Aşağıda öğrencilerin bu kategoride yazdıkları metaforlardan örnekler verilmiştir:

“Obezite düşman gibidir. Çünkü sağlıklı gibi görünüp aslında sağlıksız olan yiyeceklerle bizi sürekli kandırır.” (Ö6)

“Obezite stres gibidir. Çünkü sürekli stres yapıp yemek yerler.” (Ö28)

“Obezite üzüntü gibidir. Çünkü obez insanlar üzgün kişilerdir.” (Ö34)

“Obezite futbol topu gibidir. Çünkü kim ayağıyla topa vursa insan kaçır, obez insanlar da insanların baskısından kaçır. (Ö37)

- “Obezite düşman gibidir. Çünkü insana zarar verir.” (Ö71)
- “Obezite düşman gibidir. Çünkü insanı kötü hissettirir.” (Ö72)
- “Obezite bakış açısı gibidir. Çünkü hayata olan bakış açımızı değiştirir.” (Ö111)
- “Obezite kaktüs gibidir. Çünkü insanın canını acıtıp mutsuz eder.” (Ö123)
- “Obezite utanç gibidir. Çünkü sürekli alay ederler.” (Ö124)
- “Obezite düşman gibidir. Çünkü hiç kimse yanında olmak istemez.” (Ö127)
- “Obezite kötü gibidir. Çünkü çevresindeki insanlar dalga geçer.” (Ö129)

3.2.4. Sağlığı tehdit eden unsur bakımından obezite:

Bu kategoriyi toplam yedi metafor ve 33 öğrenci temsil etmektedir. Obeziteyi sağlığı tehdit eden unsur olarak vurgulamak için sık düşman (F=17) metaforu kullanılmıştır. Bunun yanında bu kategoride bakteri (F=1), hastalık (F=5), felç (F=2), mikrop (F=2), ölüm (F=3) ve virüs (F=3) metaforlarının üretildiği görülmektedir. Aşağıda öğrencilerin bu kategoride yazdıkları metaforlardan örnekler verilmiştir:

- “Obezite ölüm gibidir. Çünkü çok risklidir.” (Ö1)
- “Obezite düşman gibidir. Çünkü sağlık açısından bizi tehlikeye atar.” (Ö4)
- “Obezite düşman gibidir. Çünkü insanı hasta yapar.” (Ö45)
- “Obezite felç gibidir. Çünkü hareket etmemiz zorlaşır.” (Ö50)
- “Obezite düşman gibidir. Çünkü zayıflamak için savaşıyoruz.” (Ö57)
- “Obezite düşman gibidir. Çünkü zor nefes alırız ve koşamayız.” (Ö58)
- “Obezite düşman gibidir. Çünkü insanların hareketlerini zorlaştırır.” (Ö92)
- “Obezite düşman gibidir. Çünkü vücuda zarar verir.” (Ö93)
- “Obezite düşman gibidir. Çünkü vücudumuzu ele geçirir.” (Ö96)
- “Obezite düşman gibidir. Çünkü hastalıkların çoğu sağlıksız beslenme sonucu oluşur.” (Ö97)
- “Obezite virüs gibidir. Çünkü zamanla vücudumuza yayılır.” (Ö101)
- “Obezite mikrop gibidir. Çünkü bedenimizi çürütür.” (Ö107)
- “Obezite ölüm gibidir. Çünkü kalp sağlığını olumsuz etkiler.” (Ö114)
- “Obezite hastalık gibidir. Çünkü zor nefes almaya neden olur.” (Ö117)
- “Obezite bakteri gibidir. Çünkü bakteri de zararlıdır.” (Ö121)

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin obezite kavramıyla ilgili 49 metafor ürettikleri belirlenmiştir. Bu metaforlar içerisinde düşman (F=22), davul (F=8) ve şişman (F=7) kavramlarının en çok tercih edildiği tespit edilmiştir. Bunun yanında obezite kavramına yönelik öğrencilerin yazmış olduğu metaforlar dört kategori altında toplanmıştır (dış görünüşteki yansıma olarak, yaşam tarzına yansıma açısından, duygusal etki bakımından ve sağlığı tehdit eden unsur bakımından). Düşman metaforu iki kategoride kullanılmıştır. Belirlenen kategoriler incelendiğinde “dış görünüşteki yansıma olarak obezite” kategorisinin en fazla frekansa sahip (F=57) kategori olduğu gözlemlenmektedir. Bu kategoriyi oluşturulan metaforlar; davul (F=8), şişman (F=7), balon (F=6), dünya (F=6), kilo (F=4), balon balığı (F=3), top (F=3), karpuz (F=3), hamburger (F=3), kalemlik (F=2), mont (F=2), davlumbaz (F=1), patlıcan (F=1), tekne (F=1), kaya (F=1), ay (F=1), uzay (F=1), göl (F=1), traktör (F=1), çanta (F=1), domates (F=1) ve eldiven (1 F=) şeklinde olup öğrencilerin obezite hakkındaki zihinlerinde dış görünüşteki yansıma olarak oluşturdukları şemayı göstermektedir. Dünya Sağlık Örgütü, obeziteyi bireyin sağlığını bozacak şekilde vücudunda aşırı yağ birikmesi olarak tanımlamaktadır. Bu bakımdan öğrencilerin obezite kavramını dış görünüşle ilişkilendirmeleri kavramın doğasıyla uyumludur. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar -örneğin davul, şişman, balon, dünya, kilo, hamburger, top gibi- obezitenin bireylerin dış görünüşündeki etkilerini vurgulamaktadır. Öğrenciler, obeziteyi çoğunlukla fiziksel büyüklük, şekil ve beden algısıyla ilişkilendirerek, dışsal bir faktör olarak tanımlamaktadır. Literatürde de obezitenin bireyin beden algısı üzerindeki derin etkileri sıkça tartışılmaktadır. Obezite, yalnızca fizyolojik değil, aynı zamanda bireyin beden imajını ve özgüvenini etkileyen bir durumdur (Puhl ve Heuer, 2009). Özellikle genç bireylerde, beden sosyal ve kültürel bağlamdaki yansıması, toplumsal kabul ve dış görünüme verilen önemin arttığı bir dönemi kapsadığı için obezite, dışsal bir algı ile ilişkilendirilmekte ve bu durum psikolojik rahatsızlıklara yol açabilmektedir. Öğrencilerin davul, balon, karpuz gibi şişmanlıkla özdeşleştirdikleri metaforlar, obezitenin dışsal algısının öğrencilerin zihinlerinde nasıl şekillendiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu bulgular, obezitenin yalnızca fiziksel sağlıkla ilgili bir problem olmanın ötesinde, toplumsal bir sorun olduğunu ve bireylerin beden imajıyla güçlü bir ilişkisi olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, obeziteye yönelik farkındalık artırıcı programlar ve eğitimlerde, bireylerin dış görünüme dayalı bu algıları dönüştürmeye yönelik stratejiler geliştirilmesi önemlidir. Ayrıca, toplumsal normlara ve medya etkilerine karşı duyarlı bireylerin yetiştirilmesi, obezitenin duygusal ve psikolojik boyutlarına da dikkat edilmesi gerektiğini göstermektedir.

Araştırmada en fazla ikinci frekansa sahip kategorinin “sağlığı tehdit eden unsur olarak obezite” olduğu belirlenmiştir (F=33). Bu kategoride en fazla frekansa sahip metafor düşman (F=17) metaforudur. Bu kategorideki diğer metaforlar; hastalık (F=5), virüs (F=3), ölüm (F=3), felç (F=2), mikrop (F=2) ve bakteri (F=1) şeklindedir. Bu bulgular, öğrencilerin obeziteyi yalnızca bir estetik ya da kişisel sorun olarak değil, aynı zamanda sağlık açısından ciddi bir tehdit olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. Literatürde, obezite birçok araştırmacı tarafından sağlık üzerinde uzun vadeli olumsuz etkiler bırakabilen bir durum olarak tanımlanmaktadır (Bray vd., 2017; Caballero, 2007; Çeçen ve Eke, 2024; Hruby ve Hu, 2023; Khanna vd., 2022; Rakıcı ve Yılmaz, 2021; World Health Organization [WHO], 2021; Yücel, 2008). Örneğin; Çeçen ve Eke (2024) obeziteyi insanların hayatlarında uzun vadede olumsuz

etkiler bırakabilen bir durum olarak değerlendirmektedir. Benzer biçimde obezite; yaşam standardını bozucu nitelikte, farklı birçok hastalığın oluşmasına sebep olan, toplumsal ve kalıtsal öneme sahip bir hastalık olarak (Yücel, 2008) da değerlendirilmektedir. Ayrıca Rakıcı ve Yılmaz (2021) tarafından obezitenin sağlık üzerindeki olumsuz etkileri obezitenin, diyabet, böbrek, kanser ve kalp hastalıklarının yanında farklı psikolojik sorunlara da neden olduğu şeklinde vurgulanmaktadır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde öğrencilerin obeziteyi hastalık, ölüm, virüs vb. gibi sağlığı tehdit eden unsur olarak açıklamaları obezite kavramına ilişkin bir farkındalığa sahip olduklarına işaret etmektedir. Bu farkındalık, obezitenin yalnızca bireysel değil, toplumsal bir sağlık sorunu olarak ele alınmasının önemini vurgulamaktadır. Öğrencilerin gün geçtikçe artış gösteren ve günümüzde önemli bir sağlık sorunu olarak değerlendirilen obezite kavramına ilişkin farkındalığa sahip olmaları sevindiricidir.

Araştırma kapsamında öğrenci metaforlarından oluşturulan başka bir kategori “duygusal etki bakımından obezite”dir (F=16) ve bu kategori frekans sıralaması açısından üçüncü sırada yer almaktadır. Bu kategoride dokuz metafora ulaşılmıştır. Bu kategoride ulaşılan metaforlar; düşman (F=5), kötü (F=4), bakış açısı (F=1), incir ağacı (F=1), kaktüs (F=1), sınav (F=1), stres (F=1), utanç (F=1) ve üzüntü (F=1) şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforlar -örneğin düşman, kötü, stres, utanç ve üzüntü gibi- öğrencilerin obeziteyi yoğun biçimde olumsuz duygularla ilişkilendirdiklerini ortaya koymaktadır. Nitekim literatürde de obezitenin yalnızca fiziksel sağlıkla ilgili bir sorun olmanın ötesinde, bireyin psikolojik ve duygusal dünyasını derinden etkileyen çok boyutlu bir olgu olduğu vurgulanmaktadır (Ata & Thompson, 2010; Puhl & Latner, 2007). Özellikle genç bireylerde obezitenin, akran zorbalığına maruz kalma, beden algısında bozulma ve düşük benlik saygısı gibi psikososyal sorunlarla yakından ilişkili olduğu çeşitli çalışmalarda ortaya konmuştur. Bu bağlamda öğrencilerin obeziteyi “düşman” ya da “kaktüs” gibi olumsuz ve zarar verici metaforlarla tanımlamaları, obeziteye dair sosyal ve psikolojik algıların ne denli güçlü ve negatif olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, bu bulgular eğitimcilerin ve sağlık profesyonellerinin, obeziteyle ilgili çalışmalarda yalnızca bedensel değil, aynı zamanda duygusal ve psikososyal boyutları da dikkate almaları gerektiğine işaret etmektedir.

Öğrencilerin obezite kavramına yönelik ürettikleri metaforlardan oluşturulan ve frekans sıralaması açısından dördüncü sırada bulunan son kategori “yaşam tarzına yansımaları açısından obezite”dir (F=14). Bu kategoriyi oluşturan metaforlar; engel (F=2), zarar (F=2), abur cubur (F=1), kalemtraş (F=1), kayıp (F=1), kitap (F=1), kola (F=1), özgürlüğü kısıtlamak (F=1), sağlık savaşçısı (F=1), süpürge (F=1), teyzem (F=1) ve zorluk (F=1) şeklindedir. Bu kategori altında toplanan engel, zarar, özgürlüğü kısıtlamak, zorluk ve kayıp gibi metaforlar, obezitenin bireyin günlük yaşamı üzerindeki olumsuz etkilerine dikkat çekmektedir. Öğrenciler, obeziteyi yalnızca fiziksel bir durum olarak değil; sosyal yaşamdan kişisel alışkanlıklara kadar pek çok yönü etkileyen bir yaşam biçimi sorunu olarak tanımlamıştır. Nitekim literatürde de obezite, bireyin yaşam kalitesini düşüren, hareket kabiliyetini ve sosyal katılımını sınırlayan çok boyutlu bir durum olarak ele alınmaktadır (Drewnowski ve Darmon, 2005; WHO, 2021). Özellikle çocukluk ve ergenlik döneminde gelişen obezite, bireyin sağlıklı yaşam alışkanlıklarını sürdürmesini zorlaştırmakta ve sosyal ilişkilerde engelleyici bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin obeziteyi “özgürlüğü kısıtlayan” ya da “engel” gibi metaforlarla tanımlamaları, obezitenin yalnızca sağlık değil, aynı zamanda yaşam tarzı ve davranışsal yönleriyle de algılandığını göstermektedir. Ayrıca metaforlardan bazıları (abur

cubur, kola, teyzem, kalemtıraş) gibi günlük yaşam unsurlarıyla kurulmuş olup, öğrencilerin obeziteyi çevrelerinde gözlemledikleri bireyler, nesnelere ve alışkanlıklarla ilişkilendirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu durum, obeziteyle mücadelede bireysel farkındalık kadar çevresel faktörlerin de önemine işaret etmektedir.

Araştırma sonuçlarına bağlı olarak geliştirilen öneriler şu şekildedir:

- Araştırmaya katılan öğrenciler metafor kavramıyla ilk kez karşılaşmışlardır. Bu nedenle çalışmaya benzer araştırmalar ortaokul seviyesindeki öğrencilerle yapılarak yaygınlaştırılabilir.
- Obezite kavramına ilişkin metafor çalışmaları ortaokul seviyesindeki farklı öğrenci grupları ile yapılarak sonuçlar karşılaştırılabilir.
- Bu çalışmaya benzer bir çalışma diğer öğrenim seviyelerinde (ilkokul ve lise) gerçekleştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Achat, H. M., & Stubbs, J. M. (2014). Socio-economic and ethnic differences in the prevalence of overweight and obesity among school children. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 50(10), 77-84. <https://doi.org/10.1111/j.1440-1754.2012.02474.x>
- Adıyaman, F. (2016). Dünya Sağlık Örgütü Avrupa obezite ile mücadele bakanlar konferansının öncesi ve sonrasında obezitenin gazetelerde sunumu. *Selçuk İletişim*, 9(3), 204-223. <https://doi.org/10.18094/si.77372>
- Akturan, U., & Esen, A. (2008). Fenomenoloji. T. Baş & U. Akturan (Ed.), *Nitel araştırma yöntemleri içinde* (ss. 83-98). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ata, R. N., & Thompson, J. K. (2010). Weight bias in the media: A review of recent research. *Obesity Facts*, 3(1), 41-46. <https://doi.org/10.1159/000276547>
- Bekerman, Z., & Zembylas, M. (2023). Reflecting on metaphors and the possibilities of 'language change' in teaching and teacher education. *European Journal of Teacher Education*, 1-17. <https://doi.org/10.1080/02619768.2023.2282372>
- Bray, G. A., Kim, K. K., & Wilding, J. P. H. (2017). Obesity: A chronic relapsing progressive disease process. *Obesity Reviews*, 18(7), 715-723. <https://doi.org/10.1111/obr.12551>
- Browning, H. F., Laxer, R.E., & Janssen, I. (2013). Food and eating environments: In Canadian schools. *Canadian Journal of Dietetic Practice and Research*, 74(4), 160-166. <https://doi.org/10.3148/74.4.2013.160>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.A., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (16. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Caballero, B. (2007). The global epidemic of obesity: An overview. *Epidemiologic Reviews*, 29(1), 1-5. <https://doi.org/10.1093/epirev/mxm012>
- Ceylan Çapar, M., & Ceylan, M. (2022). Durum çalışması ve olgubilim desenlerinin karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel sayı 2), 295-312. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227359>
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th Ed.). New York: Routledge.
- Çeçen, Z., & Eke, E. (2024). Kuşaklar ve obezite ilişkisi üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 404-424. <https://doi.org/10.47097/piar.1566950>

- Dallar, Y., Erdeve, Ş. S., Çakır, İ., & Köstü, M. (2006). Obezite, çocuklarda depresyon ve özgüven eksikliğine neden oluyor mu?. *Gülhane Tıp Dergisi*, 48(1), 1-3.
- Doğan, S., Uğurlu, C. T., & Çetinkaya, M. (2015). Öğretmen görüşlerine göre obezitenin eğitim öğretim süreçlerine yansımaları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 173-191. <https://doi.org/10.17755/esosder.23982>
- Drewnowski, A., & Darmon, N. (2005). *The economics of obesity: Dietary energy density and energy cost*. *American Journal of Clinical Nutrition*, 82(1), 265S-273S. <https://doi.org/10.1093/ajcn/82.1.265S>
- Effertz, T., & Adams, M. (2014). Effective prevention of obesity with bans on food-ads for children and tax structure changes. *Prävention und Gesundheitsschutz*, 10, 55-61. <https://doi.org/10.1007/s11553-014-0464-z>
- Ekici, G., & Akdeniz, H. (2018). Öğretmen adaylarının sınıf disiplini sağlamak kavramına ilişkin algıların belirlenmesi: bir metafor analiz çalışması. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 26-37. <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.1854>
- Fatima, Y., & Mamun, A. A. (2015). Longitudinal impact of sleep on overweight and obesity in children and adolescents: A systematic review and bias-adjusted meta-analysis. *Obesity Reviews*, 16, 137-149. <https://doi.org/10.1111/obr.12245>
- Ferrara, C. M., Nobrega, C., & Dulfan, F. (2013). Obesity, diet, and physical activity behaviors of students in health-related professions. *College Student Journal*, 47(3), 560-565.
- Haines, M. S., & Kim, D. H. (2013). A study of the effects of physical activity on asthmatic symptoms and obesity risk in elementary school-aged children. *American Journal of Health Education*, 44(3), 156-161. <https://doi.org/10.1080/19325037.2013.779905>
- Hanson, L. (1993, October 13-17). *Affective response to learning via visual metaphor*. Annual Conference of the International Visual Literacy Association, New York.
- Hruby, A., & Hu, F. B. (2015). The epidemiology of obesity: A big picture. *Pharmacoeconomics*, 33(7), 673-689. <https://doi.org/10.1007/s40273-014-0243-x>
- Johnson, B., & Christensen, L. (2014). *Eğitim araştırmaları: Nicel, nitel ve karma araştırmalar* (4. Baskı). (Çev. S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Kahan, D., & McKenzie, T. L. (2015). The potential and reality of physical education in controlling overweight and obesity. *American journal of public health*, 105(4), 653-659. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2014.302355>
- Kayıran, P.G., & Taymaz, T. (2011). Türkiye'nin üç farklı bölgesinde ilköğretim okulu öğrencilerinde kilo fazlalığı, obezite ve boy kısalığı sıklığı. *Şişli Etfal Hastanesi Tıp Bülteni*, 45(1), 13-18.
- Khanna, D., Khanna, S., Khanna, P., Kahar, P., & Patel, B. M. (2022) Obesity: A chronic low-grade inflammation and its markers. *Cureus* 14(2), 1-11. <https://doi.org/10.7759/cureus.22711>
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2005). *Metaforlar hayat, anlam ve dil*. G. Y. Demir (Çeviri). İstanbul: Paradigma.
- Lune, L. B. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Çev. H. Aydın). Konya: Eğitim Yayınevi.
- McMillan, J. H. (2000). *Educational research: Fundamentals for the consumer*. New York: Longman.

- Metinoğlu, İ. (2010). *Kastamonu il merkezi ilköğretim öğrencilerinde obezitenin sebepleri, akademik başarıyla ilişkisi ve fen dersleri müfredatının beslenme bilgi düzeylerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 284166)
- Muthuri, S. K., Wachira, L. J. M., Onywera, V. O., & Tremblay, M. S. (2014). Correlates of objectively measured overweight/obesity and physical activity in Kenyan school children: Results from ISCOLE-Kenya. *BMC Public Health*, *14*(1), 1-11.
- Osborn, M. (1997). The play of metaphors. *Education*, *118*(1), 84-88.
- Öztürk, A., & Aktürk, S. (2011). İlköğretim öğrencilerinde obezite prevalansı ve ilişkili risk faktörleri. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, *10*(1), 53-60.
- Pınar, M. A., & Dönel Akgül, G. (2021). Ortaokul öğrencilerinin fen bilgisi laboratuvarına ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp eğitim Fakültesi Dergisi*, *39*, 14-23. <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.2021.162>
- Puhl, R. M., & Heuer, C. A. (2009). The stigma of obesity: A review and update. *Obesity*, *17*(5), 941-964. <https://doi.org/10.1038/oby.2008.636>
- Puhl, R. M., & Latner, J. D. (2007). Stigma, obesity, and the health of the nation's children. *Psychological Bulletin*, *133*(4), 557-580.
- Rakıcı, C., & Yılmaz, T. Z. (2021). Obezite ile mücadelede ilave şekerli içeceklerin vergilendirilmesi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, *11*(21), 25-45.
- Robinson, T. N. (1999). Reducing children's television viewing to prevent obesity. *JAMA*, *282*(16), 1561-1567.
- Sanchez, A., Barreiro J. M., & Maojo V. (2000). Desing of virtual reality systems for education: A cognitive approach. *Education and Information Technologies*, *5*, 345-362.
- Sanders, P. (1992) Phenomenology: A new way of viewing organizational research. *The Academy of Management Review* *7*(3), 353-360.
- Sasidharan, A., Vijayappan, V., Pillai, S., & Khan, F. (2014). Correlation between obesity and balance in school children. *International Journal of Therapy and Rehabilitation*, *21*(1), 36-39. <https://doi.org/10.12968/ijtr.2014.21.1.36>
- Satman, İ., Yumuk, V.D., Bayram, F., Baheci, M., Araz, M., Sönmez, A., Peker, Y., & Küçükerdönmez, Ö. (2017). *Obezite tanı ve tedavi kılavuzu*. Ankara: Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneđi.
- Sherazi, S. S. A., Bano, S., Maan, A. M., & Maqsood, A. (2025). Conceptual metaphor as a cognitive theory: Transforming learning and teaching in education. *Journal of Applied Linguistics and Tesol (JALT)*, *8*(1), 581-592. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5254471>
- Shuell, T.J. (1990). Teaching and learning as problem solving. *Theory into Practice*, *29*(2), 102-108.
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023). *On ikinci kalkınma planı (2024-2028)*. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı.
- Strenski, E. (1989). Disciplines and communities, "armies" and "monasteries" and the teaching of composition. *Rhetoric Review*, *8*(1), 137-145.
- Süzek, H., Arı, Z., & Uyanık, B. S. (2005). Muđla'da yaşayan 6-15 yaş okul çocuklarında kilo fazlalığı ve obezite prevalansı. *Türk Biyokimya Dergisi*, *30*(4), 290-295.

- Şimşek, F., & Ulukol, B. (2005). Ankara'da bir ilköğretim okulu ve lisede obezite sıklığı. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 58, 163-166.
- Uskun, Ö., & Öztürk, M. (2005). İlköğretim öğrencilerinde obezite gelişimini etkileyen risk faktörleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Dergisi*, 12(2), 19-25.
- Wang, Y., Monteiro, C., & Popkin, B. (2002). Trends of obesity and underweight in older children and adolescents in the United States, Brazil, China, and Russia. *The American Journal of Clinical Nutrition*, 75(6), 971-977.
- WHO (World Health Organization). (2021). *Obesity and overweight*. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight>
- Yaşar, Ş., & Girmen, P. (2012). İlköğretim öğrencilerinin Türkçe dersi konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 13-23.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yücel, N. (2008). *Kilolu ve obez kadınlarda obezite ve benlik saygısı ilişkisinin değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 224444)

Etik Kurul Belgesi: Bu bilimsel araştırma, Bayburt Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 30.04.2024 tarih ve 201219 sayılı Etik Kurul Kararı gereğince Etik Kurul İzin Belgesi alınarak hazırlanmıştır.

Atıf için/ For Citation: Aksoy, Z. ve Öztürk, B. (2025). Ortaokul öğrencilerinin obezite kavramına yönelik metaforik algıları. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 11(2), 137-152.